

Human Rights, Poverty and Extreme Poverty Position Paper

- March 2007 -

(FRANCISCANS INTERNATIONAL
Nevládní organizace /NGO/ s generálním konsultativním statutem při Hospodářské a sociální
radě OSN, a pozorovatel Africké komise pro lidská práva)

Lidská práva, chudoba a bída Vyjádření stanoviska

- Březen 2007 -

A. Úvod

Účast na boji s chudobou a bídou: Povinnost všech příslušníků lidské rodiny.

Všeobecná deklarace lidských práv (1948) uznává „vrozenou důstojnost všech členů lidské rodiny“ (preambule). Členové františkánské rodiny pevně věří v koncepci lidské rodiny. Svým způsobem života se snaží této koncepci dodat konkrétní význam: Neuspokojuje je pouhý život k uspokojování vlastních potřeb, ale místo toho se staví do služby svým sestřám a bratřím, zejména službě lidí, vytlačovaných na okraj společnosti a postižených chudobou a bídou, jak to ukládá učení evangelia.

Františkáni tedy věnují zvláštní pozornost lidem, žijícím v bídě a chudobě, když jim naslouchají, chápou je a milují a žijí mezi nimi. Již přes osm staletí – od časů Františka a Kláry z Assisi – jdou cestou života mezi chudými ze všech národů a mohou hlásat zájmy lidí, které znají, protože jsou s nimi, aby společně sdíleli vše, co mají. Aby dospěli k oficiálnímu postoji chudoby a bídy konsultovali členové Franciscans International členy františkánské rodiny ze všech světadílů, aby co nejlépe obrazili zájmy lidí, žijících v chudobě. Použili jsme při tom všechno, co může být základem pro veškeré práce na těchto problémech.

O chudobě diskutuje mnoho lidí, ale kdo ji může opravdu chápat, s výjimkou lidí, kteří jí přímo trpí? Františkáni, kteří se trvale zabývají nejchudšími z chudých, se neustále snaží pochopit situaci, která může být odlidšťující. Františkáni mají za cíl bojovat proti chudobě všade, kde ji naleznou. Doufají, že je možné otevřít oči vůči bídě, protože je přítomná ve všech zemích a v každé společnosti. Je přítomná, ale ti, kteří ji nehledají, jí často nevidí. Františkánští bratři a sestry ji pociťují ve svém každodenním životě: chudoba není omezena na určité oblasti nebo státy; lze ji nalézt jak v ekonomicky bohatých, tak i chudých oblastech. Nikdo není rád konfrontován s touto skutečností, ale je čas rozvinout náš postoj. Musíme se učit vidět za „chudobou“ člověka, respektovat jeho/její práva v celistvosti, respektovat jejich práva na pochopení a na to, aby byli milováni jako sestry, bratři, a členové lidské rodiny.

Tváří v tvář chudobě se všichni podílíme na zodpovědnosti jednat. Vyzýváme všechny účastníky, jednotlivce, státy i mezinárodní organizace, aby byly ve svém jednání tvořiví a přitom se připojovali k celosvětovému úsilí o odstranění chudoby. Plány a jejich realizace musí odpovídat konkrétním jednotlivým potřebám a musí být vedeny základním zájmem o to, aby se rozvíjela práva lidí a jejich schopnosti, které jim umožní žít důstojným životem.

1. Franciscans International (FI) je jedinečný projekt bratří a sester uvnitř františkánské rodiny, jejíž různé větve poprvé v historii podporují společné zastoupení v OSN. Franciscans International jedná s podporou Konference františkánské rodiny (CFF, Řím).
2. Asi 200 františkánů, kteří žijí na všech kontinentech mezi lidmi, zápasícími s chudobou a bídou, odpovědělo na dotazník o chudobě, který FI vydalo. Jejich odpovědi byly základem a prvotním zdrojem pro sepsání tohoto pojednání. Tento dokument je k dispozici v angličtině, franštině, španělštině, němčině a italštině (www.franciscansinternational.org).

B. Definice chudoby a extrémní chudoby (bídy)

Franciscans International podporuje definici, kterou vydal Výbor OSN pro ekonomická, sociální a kulturní práva a která potvrzuje, že chudoba jsou „podmínky člověka, charakterizované trvalým nebo vleklým nedostatkem zdrojů, schopností, možností rozhodování, bezpečnosti a moci potřebné pro přiměřenou životní úroveň a další občanská, kulturní, ekonomická, politická a sociální práva“ (E/C.12/2001/10). Chudoba se stává extrémní chudobou, když „souběžně ovlivňuje několik aspektů života lidí, když je dlouhodobá a když vážně ohrožuje naděje lidí na znovunabytí svých práv a na pokračování jejich schopnosti placení v dohledné budoucnosti“ (E/CN.4/Sub.2/1996/13). Zdůrazňujeme myšlenku, že lidé, postižení extrémní chudobou, mají naprostý nedostatek možností k životu. Je pro ně nemožné nést skutečnou odpovědnost za život svůj i svých příbuzných. Nezávislý expert Rady pro lidská práva, pan Arjun Sengupta, navrhuje definovat extrémní chudobu jako kombinaci faktorů, včetně nedostatečného příjmu, nedostatečného vývoje člověka a vyloučení ze společnosti (E/CN.4/2005/49).

Franciscans International podtrhuje důležitost „vyloučení ze společnosti“, prvek extrémní chudoby a bere do úvahy hledisko vztahů i společenskou marginalizaci, kterou jednotliví lidé trpí z důvodu a v souvislosti s takovou chudobou. Ekonomické zdroje jsou pouze jedním faktorem, který přispívá k uskutečňování lidských práv, jako přiměřené životní úrovni. Doporučujeme, aby při analyzování jevu extrémní chudoby byl brán do úvahy také nedostatek vztahů nebo citových zdrojů.

Franciscans International dále zdůrazňuje nedostatek kulturních a intelektuálních zdrojů jako součást chudoby lidského rozvoje. Ti, kdo neměli příležitost nebo neuspěli při získávání takových zdrojů, by měli být považováni za zbídačelé. Ve skutečnosti jsou to často případy extrémní chudoby. Výraz „práva chudých“ zavedla subkomise pro prosazování a ochranu lidských práv ad hoc skupiny expertů ve své zprávě *Uplatňování stávajících norem a standardů lidských práv v souvislosti s bojem proti extrémní chudobě* (A/HRC/Sub.1/58/16) je problematický. Jednotlivci jsou přizpůsobováni většímu konceptu „chudoby“, který je posuzován jako „problém“, který je třeba odstranit. Z toho důvodu existuje tendence roztržovat nebo rozdělovat problém, kde chudí jsou stavěni do protikladu k „nechudým“. Téměř stejně se hovoří o „lidech s postižením“ jako protikladu „k invalidním lidem“. Franciscans International je přesvědčena, že je mnohem vhodnější mluvit o „extrémně chudých lidech“ nebo o „lidech v situaci extrémní chudoby“. Tito lidé jsou v situaci, kdy jsou potlačována jejich lidská práva a kdy tedy vyžadují zvláštní pozornost.

C. Chudoba a extrémní chudoba: Přístup založený na právech.

Chudoba a extrémní chudoba jsou jevy, v nichž jasně prosvítá nedělitelnost lidských práv. Jsou nepochybně výsledkem kombinace občanských, politických, společenských, ekonomických, kulturních (E/CN.4/Sub.2/1996/13) a příbuzných faktorů nejistoty, která je současně příčinou i důsledkem porušování lidských práv. Chudoba, a zejména extrémní chudoba, jsou systémové jevy. Tedy, holisticky, je nezbytně nutný systémově široký přístup k překonání chudoby. Jednání o jednom faktoru může dobře ovlivňovat ty druhé.

Franciscans International vítá každého, kdo usiluje o stanovení příčin a souvislostí chudoby v konkrétních podmínkách, v nichž pracuje. Je třeba posuzovat souvislost jednotlivých činitelů, aby bylo možné vyvinout účinné programy boje proti chudobě. Strategie omezování chudoby může pomoci také pokročit v problémových oblastech, které jsou důsledkem chudoby. Zvláště rádi bychom chtěli osvětlit příčinnou souvislost mezi chudobou a nedostatečnou bezpečností, násilím, odchodem s lidmi i s různými zdravotními problémy, jako je HIV a AIDS. Protože extrémní chudoba je situací, kdy člověk nemůže využívat svá lidská práva, je to násilí /proto důstojnosti člověka a může být hrozbou pro právo na život (A/RES/47/134). Extrémní chudoba vyplývá z nahromadění porušování občanských, kulturních, ekonomických, politických a sociálních práv. Je to rovněž těžké porušování práva na rozvoj.

Funkcionáři tedy porušují mezinárodní zákony tím, že nepodnikají kroky k omezování chudoby, i když vědí, co je třeba konkrétně udělat (E/CN.4/2006/43). Za extrémní chudobu je možné považovat neuznávání celé škály lidských práv. Boj za jeho odstranění je součástí povinnosti států respektovat, chránit a plnit všechna lidská práva.

Franciscans International podtrhuje důležitost přijetí přístupu k chudobě, zejména k extrémní chudobě, založeného na lidských právech. Takový přístup vyžaduje, aby jednotlivec a jeho lidská práva byly jádrem všech projektů, zaměřených na boj s chudobou. Cílem by měla být obnova důstojnosti každého jednotlivého člověka, nebo – jak by řekli někteří naši členové – „pomoci člověku, aby se postavil na obě nohy“.

D. Zapojení

Členové františkánské rodiny cítí, že minorita je velmi důležitá. V souladu s tímto principem františkáni nepřístupují ke spoluobčanům s blahovůlí, ale spíše s ochotou sloužit jim. Chudoba nesmí být problémem, na který se prostě díváme svrchu. Vedoucí politikové znají chudobu pouze ze statistik. „Nevoláme pouze tváří v tvář číslům“, řekl abbé Pierre. K tomu, abychom opravdu pochopili chudobu, musíme naslouchat těm, kdo ji prožívají.

Františkáni naslouchali nejchudším lidem a s pokorou se snažili porozumět jejich potřebám a přáním, a to dávno předtím, než byla koncepce „zapojení“ přijata jako důležitý prvek v přístupu boje proti chudobě, založenému na lidských právech. Efektivní program, zaměřený na boj s chudobou, musí začít představou prožívané skutečnosti. Aby toho bylo dosaženo, je třeba odložit náhodné uplatňování předem vymezených standardů na určitou populaci (například výpočet potřeb určité skupiny obyvatelstva, založený na statistice spíše než na konzultaci lidí, o které se jedná). Spíše než uplatňovat přístup, jaké řešení bude pro nějaké lidi použito, musíme přijmout přístup, kde řešení bude vyvinuto společně s těmi lidmi. Je nezbytné zapojit chudé lidi do všech stádií rozhodovacího procesu, kde by mohli rozhodnutí nějakým způsobem ovlivnit. Určení nejzranitelnějších lidí a jejich potřeb, pochopení kořenů chudoby a plánování programů zaměřených na tyto problémy musí být prováděno v trvalém dialogu s lidmi, jichž se to týká. Realizace, vyhodnocování, a konečně analýzy politiky a programů musí být prováděny společně s nimi. Plánování a provádění politiky, která se týká chudých lidí, zejména politika, zaměřená na odstraňování chudoby, bez konzultace s lidmi, o které se jedná, je porušování práva podílet se na veřejných záležitostech (A/HRC/Sub.1/58/16).

Naši členové vždy podporovali iniciativy, které kladly důraz na malé kroky. V tomto typu projektů vidí cestu, kterou mohou lidé přicházet se svými vlastními projekty, projevovat určitou tvořivost, mít větší pocit vlastní hodnoty a respektuje se jejich důstojnost. Tak dostávají

příležitost starat se o vlastní budoucnost. Tyto projekty mohou být ovšem úspěšné, jestliže jsou prováděny v odpovídajících podmínkách, což často znamená nutnost provést změny na strukturálních úrovních.

E. Chudoba a diskriminace

Nejenom, že chudoba a extrémní chudoba jsou produkty diskriminace, ale jakmile je někdo jednou chudý, může trpět stigmatizací svoji chudobou a jejími důsledky. Z toho vyplývá zlý cyklus, který musí být zastaven. „Na stigmatizaci chudých a jejich asociací, skupin, příbuzenských svazků nebo sídlišť a jejich představování jako lidí bez práv, kteří jsou nebezpeční, násilní a vykazují i další záporné charakteristiky, je třeba pohlížet jako na formy diskriminace. Diskriminace chudých lidí založená na dojmu, kterým působí, na jejich oblečení, jejich fyzickém vzhledu a dalších podobných věcech, vztahujících se k jejich situaci extrémní chudoby, tvoří porušování lidských práv“ (A/HRC/Sub.1/58/16).

Franciscans International připomínají státům jejich závazek podniknout legislativní a administrativní kroky k trestání všech forem diskriminace, založené na chudobě a jejích důsledcích. Protidiskriminační prostředky nejsou nákladné a mohou přispět ke snížení úrovně chudoby. Nejen státní činitelé ale i pracovníci mezinárodních a humanitárních organizací jsou vyzýváni, aby ve styku s chudými lidmi jednali s vážností s lidmi v situaci extrémní chudoby (A/HRC/Sub.1/58/16).

Povzbuzujeme dále všechny iniciativy, které vytvářejí prostor pro setkávání a dialog jednotlivců z různých stupňů společenského žebříčku. Žádáme rovněž, aby chudí lidé dostávali více prostoru k vyjadřování se ve veřejné sféře tak, aby bylo možné je slyšet, aby byly odstraněny stereotypy a stigmata a aby byla zničena k tomu se vztahující tabu. Aby toho bylo docíleno, měla by média (jako výstavy, publikace, zprávy atd.) být přístupná i lidem v situaci chudoby.

Franciscans International důrazně odsuzuje diskriminaci, které čelí chudí lidé vzhledem k jejich právu na život v bezpečných a zdravých podmínkách. Oblasti, kde chudí lidé žijí, jsou také často nejvíce znečištěny, například je tam ukládán toxický odpad. Navíc se chudí lidé setkávají s nezdravými podmínkami i na svých pracovištích. Tyto praktiky jsou diskriminační a měly by být trestné. Zvláště odsuzujeme diskriminaci v distribuci veřejného majetku a služeb, včetně zdravotní péče, přístupu ke zdravé vodě, kanalizaci, elektřině, komunikační síti a veřejná bezpečnost, jaký i porušování lidských práv osob, žijících v situaci extrémní chudoby.

Situace lidí, kteří jsou diskriminováni dvojnásobně, na jedné straně jejich postavením a na druhé straně jejich chudobou, je zvláště znepokojivá. Tito lidé jsou v situaci extrémní zranitelnosti a kritického vytěsňování na okraj společnosti.

Franciscans International navrhuje, aby se experti na lidská práva a extrémní chudobu zaměřili na vztah mezi diskriminací a extrémní chudobou. Přivítáme také experty, kteří věnují ve světle Konvence o právech invalidních lidí, nedávno přijatou Generálním shromážděním OSN, zvláštní pozornost lidem, kteří jsou dvojnásobně diskriminováni, zvláště lidem, kteří nejsou schopni čelit extrémní chudobě z důvodů tělesného postižení.

F. Právní vymahatelnost práv lidí, kteří žijí v situaci chudoby a extrémní chudoby.

Zjistili jsme, že chudí lidé trvale žijí ve stavu pochybností, včetně pochybování o sobě. Franciscans International zastává názor, že je zásadním úkolem dát těmto lidem naději. Aby se toho dosáhlo, je třeba, aby si uvědomili, že mají stejná práva s ostatními a že jejich situace není ani „normální“ ani nevyhnutelná, ale že to je nespravedlnost. Musí jim být dovoleno objevit své možnosti, svoji schopnost žít v podmínkách, kde se mohou plně rozvinout.

Franciscans International dokazují, že přístup ke skutečné spravedlnosti je pro chudé lidi z tohoto hlediska zásadní, aby byla uznávána a uplatňována jejich práva. Franciscans International odmítají zejména skutečnost, že hospodářská, sociální a kulturní práva jsou na

národní úrovni uplatňována spravedlivě tak zřídka. Podpora těchto práv by byla krokem k boji proti chudobě přístupem, založeným na lidských právech (E/CN.4/2006/43).

Z toho důvodu vyzývá Franciscans International mezinárodní společnosti, aby jak nejdříve možno sestavilo a přijalo Volitelný protokol k Mezinárodní úmluvě o ekonomických, sociálních a kulturních právech, který by dovoľoval skupinám expertů přezkoumávat jednotlivé i kolektivní zprávy o porušování Úmluvy některým z účastnických států protokolu. Pokud by to bylo nutné, bylo by možné provést šetření přímo na místě. Franciscans International připomíná, že vzhledem k všeobecnosti, nedělitelnosti a vzájemné závislosti lidských práv mohou být všechna práva uvedená v Úmluvě posuzována jako žalovatelná.

G. Odpovědnost států na národní úrovni

Většina států klade důraz na boj s chudobou a extrémní chudobou a problém má prioritu cílech rozvoje milénia. Ovšem kromě vládní rétoriky často chybí skutečná politická vůle k boji s chudobou. Tento nedostatek vůle je velkou překážkou v plném respektování lidských práv, jemuž lidé čelí v souvislosti s chudobou a extrémní chudobou.

Připomínáme zejména vazbu mezi chudobou a korupcí, která zůstává spíše častěji než zřídka nepotrestána. Franciscans International odsuzuje zvláště zneužívání služeb, určených pro nejchudší. Naši členové hlásí, že v některých státech není sociální bydlení (již tak silně nedostatečné) využíváno pro lidi v situaci extrémní chudoby ale místo toho zavádí ještě větší korupci a protekcionářství. Takové praktiky jsou naprosto nepřijatelné.

Dále, my stojíme pevně za myšlenkou, že ekonomický růst země by neměl být cílem sám o sobě, když obyvatelstvo jako celek a nejchudší lidé zvláště z tohoto růstu nemají žádný prospěch. Úspěch ekonomické politiky se neměří v termínech růstu HDP, ale spíše schopností naplňovat udržitelným způsobem práva obyvatelstva, zejména práva na přiměřenou životní úroveň a na slušné zaměstnání. Ekonomický růst nepřináší příliš často prospěch nejchudším lidem, ale spíše jejich škodu. Podtrháváme rovněž, že politiky a programy zaměřené na vytváření pracovních příležitostí pro lidi, žijící v chudobě a extrémní chudobě by měly mít nejvyšší prioritu.

Jestliže je boj proti chudobě a extrémní chudobě skutečně vládní prioritou, musí být stát schopen odpovědět dříve, než přijme politické rozhodnutí, jaký bude mít vliv na nejchudší občany. Tuto odpověď lze získat především odhadem širokého sociálního dopadu. Pokud jde o komerční dohody, je dopad na chudé lidi ještě mnohem kritičtější. Proto musejí mít tyto účinky zásadní kritéria k posuzování rozhodující politiky.

Stát má povinnost zajistit přístup ke vzdělání a zejména bezplatnému základnímu vzdělání (Mezinárodní úmluva o ekonomických, sociálních a kulturních právech, čl. 13). Stále ještě zbývá vykonat dlouhou cestu k naplnění této povinnosti a nejenom kvůli nedostatečné infrastruktuře. I rodiče zastávají názor, že posiláním dětí do školy a ne jejich prací v této době) příliš ztrácejí příjem. Stát musí zajistit, aby školní docházka byla dostupná pro všechny děti, ale musí rovněž vyvinout velké úsilí, aby rodiče pochopili důležitost vzdělání. V chudých zemích by měly školní osnovy zahrnovat praktické učení, které děti mohou uplatňovat ve svém každodenním životě.

H. Povinnost mezinárodní spolupráce

Franciscans International, uvědomujíc si existenci skutečné „lidské rodiny“, připomíná, že solidarita s nejchudšími lidmi, ať již na místní, národní nebo mezinárodní úrovni, je povinností všech a není to jenom otázka charity.

Bohaté státy mají závazek podporovat rozvojové a nejméně rozvinuté státy oficiální rozvojovou pomocí. Litujeme, že slib této podpory má jen zřídka podporu a množství dosud nedosahuje plány, potřebné ke skutečné změně v extrémní chudobě. Navíc je třeba, aby tato pomoc pokrývala potřeby cílové populace a ne dárce nebo elity v daných zemích. Musíme s lítostí konstatovat, že pomoc je často rozdělována nerovnoměrně, zneužívána a směřována

špatně bez ohledu na to, zda jejím zdrojem jsou státy, mezinárodní organizace nebo NGO. Franciscans International připomíná právo každého žít ve společenském a mezinárodním řádu, v němž jsou lidská práva a základní svobody plně respektovány (Všeobecná deklarace lidských práv, čl. 28). To by mělo být bráno do úvahy, když jsou podepisovány mezinárodní obchodní a finanční dohody. Z celosvětového hlediska zůstává potřeba zabývat se odstraněním dluhu nejchudších zemí vrcholnou prioritou.

I. Doporučení

Ve světle odpovědí, které nám zaslali naši členové, a při uvážení příslušných mezinárodních nástrojů z oblasti lidských práv, by Franciscans International ráda předložila následující doporučení:

Maje na paměti, že boj proti chudobě a extrémní chudobě by měl být vždy založen v prvé řadě na respektování a uplatňování lidských práv, které jsou jak nezávislé, tak nedělitelné; Stále znovu zdůrazňuje, že lidé, žijící v chudobě a extrémní chudobě musejí mít prospěch z hmotných, společenských a kulturních prostředků, aby převzali péči o vlastní osud a aby mohli mít plnou účast ve společnosti, mezi jiným tím, že se zúčastní plánování, realizace a rozvoje programů, které se jich týkají;

Upozorňujíc zejména na potřebu, aby státy definovali lidi, kteří žijí v extrémní chudobě, stejně jako jejich potřeby, s plnou účastí obyvatelstva, které je tím ovlivněno;

Znovu potvrzující potřebu, aby byla právně vymahatelná ekonomická, sociální a kulturní práva, aby byl posílen boj proti chudobě, založený na lidských právech, a to v národních i mezinárodních právních systémech, a aby byl sestaven a přijat Fakultativní protokol k mezinárodní úmluvě o ekonomických, sociálních a kulturních právech;

Potvrzujíc, že pro státy má klíčový význam boj proti korupci, který je největší překážkou k odstranění extrémní chudoby;

Franciscans International:

1. Vyzývá státy, aby přijaly a zavedly legislativní a administrativní nástroje boje proti diskriminaci, založené na chudobě a jejích souvislostech a aby trestaly lidi, odpovědné za takovou diskriminaci, zvláště když jsou oběťmi lidé, trpící extrémní chudobou, a aby rozšiřovaly veřejné služby poctivě a nediskriminačním způsobem;
2. Žádá státy, aby usilovaly o vymazání státních dluhů nejchudších zemí a aby dodržovaly sliby, pokud jde o veřejnou rozvojovou pomoc. Tato pomoc musí dále odpovídat potřebám příjemců;
3. Vyzývá státy a mezinárodní finanční instituce k podpoře soukromých iniciativ, zejména těch, které jsou založené na mikroúvěrech, a žádá státy, aby odstranily, všude kde to je možné, strukturální překážky tohoto typu iniciativ;
4. Požaduje, aby před zahájením každého politického rozhodnutí nebo programu, který by mohl mít dopad na lidi, žijící v chudobě a extrémní chudobě, byla provedena analýza sociálních důsledků pro tyto lidi. To je třeba provádět jak v mezinárodních organizacích tak v jednotlivých státech;
5. Žádá také, aby státy a mezinárodní organizace podporovaly mezinárodní kulturu solidarity, založené na pojmu jedné „lidské rodiny“, jak byla definována ve Všeobecné deklaraci lidských práv;
6. Vyzývá Výbor pro lidská práva, aby ve své nejbližší rezoluci o lidských právech a extrémní chudobě potvrdil, že je v sázce vážné porušování mezinárodního práva výkonnými orgány, pokud nepodniknou kroky k výkonu svých povinností, zejména povinnosti jednat, jednotlivě i v rámci mezinárodní spolupráce, k maximalizaci svých dostupných zdrojů s ohledem na progresivní dosahování plné realizace ekonomických, sociálních a kulturních práv;

7. Vyzývá nezávislé experty z oblasti lidských práv a extrémní chudoby, aby pokračovali ve své práci na stanovení vazeb mezi lidskými právy a extrémní chudobou, věnujíc zvláštní pozornost rozměru „společenského vylučování“ jako příčiny a následku extrémní chudoby. Také je vyzývá, aby stanovili kritéria k měření sociálního vylučování a aby stanovili způsoby, jak toto hledisko zahrnout do programů, zaměřených na boj s chudobou;
8. Žádá nezávislé experty, aby stanovili důsledky chudoby tak, aby podtrhly mnohé kladné důsledky, jaké by na společnost mohlo mít překonání chudoby;
9. Také žádá nezávislé experty, aby stanovili dobré postupy pro účast chudých lidí na plánování programů, které se jich týkají;
10. Zve nezávislé experty, aby se zaměřili na vztah diskriminace a extrémní chudoby;
11. Vybízí nezávislé experty, aby věnovali zvláštní pozornost lidem, kteří riskují, že budou dvojnásobně diskriminováni a aby ve svých příštích zprávách a při svých návštěvách různých zemí prověřili zdravotně postižené lidi, kteří čelí extrémní chudobě;
12. Zve rozvojové a humanitární nevládní organizace, aby organizovali pomoc transparentně tak, aby pomoc dostali nejdříve a především chudí lidé spíše, než aby pomoc byla používána jako nástroj k získání pozornosti médií a dárců.

Podstatným zůstává, aby se všichni dozvěděli více o chudobě a extrémní chudobě, aby jí čelili místo aby se jí vyhýbali, a aby všichni a každý z nás cítil závazek příslušníka lidské rodiny. Všichni můžeme přispět, podle vlastních možností a prostředků, k překonání chudoby. Františkáni ze zkušenosti dobře vědí, jak dlouhý a obtížný tento boj bude a jak bude plný nepředvídaných překážek. Přesto zůstávají s těmi nejchudšími a doufají, že jim pomohou „postavit se na obě nohy“. Každý úspěch, každý člověk, který najde svoji důstojnost, je vítězstvím, pro které není žádné úsilí příliš velké. Odmítáme přijmout fatalistický světový názor, který může být jenom jiným způsobem popření naší kolektivní odpovědnosti podílet se na tomto boji s chudobou.